

Dossier elaborat per la Biblioteca Verge de Montserrat amb la col·laboració d'Eugeni Mulero, i a petició de la Comissió de Festes de l'Ajuntament del Bruc

FETS HISTÒRICS DE LES BATALLES DE L'ANY 1808

L'entrada dels francesos a Espanya va provocar una crisi política molt important. El 9 de febrer de 1808 el general Philippe Guillaume Duhesme, al capdavant dels exèrcits napoleònics va entrar a Catalunya per la Jonquera i després d'una ràpida campanya va entrar a Barcelona a mitjans de febrer. Després de l'abdicació de Carles IV i del seu fill Ferran VII la corona espanyola va caure en mans de Napoleó el qual es va imposar per la força. A més, per una banda va sorgir un posicionament clar del clergat enfront l'anticlericalisme que representava Napoleó i les idees pròpies de la Revolució Francesa i, per l'altra, una posició també contrària als francesos a càrrec dels gremis als quals se'ls havia tancat el pròsper mercat americà. Aquest tall a les exportacions americanes va crear una crisi econòmica molt greu que ajuda a entendre la rebel·lió contra els francesos

Els jornals de l'època, dins d'una gran penúria econòmica, oscil·laven entre 4 i 5 rals. El blat es cotitzava a 20,50 pessetes la quartera; les mongetes a 26 pessetes la quartera; l'arròs a 37,35 pessetes el quintar; la carn de porc a 16 pessetes la quarta. Anys després, el 1809, el porró de vi estava a quatre quartos (13 cèntims de pesseta); la dotzena d'ous a 1 pesseta; la lliura de tonyina a 18; la lliura d'arròs a 14; la lliura de fideus a 12; la lliura de tomàquets a 3; els pebrots a 3 el quarto. Ja el 1813, el blat es cotitzava a 18 duros la quartera; el morenc, l'ordi i les guixes i el llegumet a 13 duros. La situació era tan dramàtica i va arribar a l'extrem d'haver-se de repartir la sopa als obrers sense feina, que arribaren al nombre de 900 a Igualada. A Manresa, es repartiren entre 3.400 i 3.500 racions diàries de "sopa econòmica".

El 6 de juny de 1808, una columna francesa, procedent de Martorell i manada pel brigader Schwartz, es dirigí des del Bruc al Coll de Can Maçana, que era el pas obligat per anar al Bages. Quan s'hi acostaven, van començar a ser atracats per les guerrilles catalanes. Poc abans d'arribar al coll, l'increment del foc obligà Schwartz a emprendre la retirada vers Barcelona. Tot i que, segons sembla, el fort d'aquesta primera batalla es va desenrotllar pels entorns de Can Maçana, els invasors van ser atacats al llarg de la seva fugida per diverses partides de guerrillers. En aquest sentit, cal destacar l'actuació d'una partida bruquetana que atacà les tropes napoleòniques a la zona de l'antic pou de glaç, que hi havia entre el final del Bruc de Baix i Can Pasqual.

Pocs dies després, els francesos van preparar una acció de represàlia. El 14 de juny de 1808 va tenir lloc un segon enfrontament, molt més important des de la perspectiva militar. El factor sorpresa ja havia desaparegut i les forces franceses comandades pel general Chabran eren molt més nombroses. Les forces que s'enfrontaren als francesos, dirigides per Joan Baget, cap dels Terços de Lleida, estaven formades pels propis terços de

Lleida i soldats regulars -en total 1.500 soldats-, per voluntaris i sometents -en menor nombre que a la primera batalla. Una part considerable dels paisans s'havien retirat a causa de l'inici de la sega-, dues companyies del Terços de Cervera, la segona i quarta companyies del regiment suís de Wimpffen que estaven a Lleida.

Els francesos van arribar al Bruc amb dues columnes d'exèrcit, una que pujava per Collbató i una segona que seguia per la carretera. Els francesos després de l'enfrontament recularen de nou, deixant rera seu noves saquejades i crema d'edificis al Bruc. La segona batalla del Bruc va rubricar els efectes de la primera i va acabar d'enterrar el mite de la invencibilitat de l'exèrcit francès.

Les batalles del Bruc, com han remarcat tots els historiadors, foren les primeres derrotes serioses que tingueren les tropes napoleòniques a Europa i, en aquest sentit, serviren per demostrar que un exèrcit superior en nombre i recursos tècnics podia ser vençut. No és estrany, doncs, que el nom del Bruc es convertís d'immediat en símbol de la resistència a l'invasor i que generés al llarg de tot el segle XIX, una abundant literatura i múltiples representacions pictòriques.

Les batalles del Bruc van simbolitzar l'inici de la resistència del nostre país enfront les imposicions de Napoleó. L'anomenada guerra del francès va servir a més per trencar l'estructura social i política de l'Antic Règim i l'aparició d'un nou ordre.

LA FIGURA DEL TIMBALER DEL BRUC

Símbol de la participació ciutadana és la figura del "*Timbaler*", del qual la llegenda conta que era un jove que amb repics del seu timbal -amplificats per les roques montserratines- va contribuir decisivament a fer retirar les tropes napoleòniques, en fer-los creure que el nombre de residents era molt superior al real.

L'historiador Cabanes parlava del minyó de Santpedor, convertit en "*general en xefe*". Es parla que aquest jove, per alguns autors Isidre Lluçà i Casanoves, nascut a Santpedor el 15 de març de 1791 i mort el 7 d'abril de 1809, va dirigir la batalla amb un timbal com els que utilitzaven a les cofradies. L'assimilació del jove pot correspondre a la glorificació d'un combat guanyat per forces populars mal amades i fràgils enfront un enemic poderós i en teoria superior. La incorporació del timbal i el seu repic, sembla una aproximació al so de campanes que tocaven a sometent des de les diverses poblacions per convocar a lluita.

1908 1ER. CENTENARI DE LES BATALLES

L'any 1908 el poble del Bruc va organitzar les festes per commemorar el centenari de les batalles guanyades al francesos. El poble es va guarnir i durant quatre dies es van realitzar actes de caire cultural, polític i també militar. Van assistir-hi els grups de sometents de les poblacions que havien participat en les batalles i els presidiren els infants Teresa i Ferran, germans del rei Alfons XIII. En aquesta celebració no hi va faltar de res: fira de bestiar i productes industrials, tritlleig de campanes, enlairament de globus aerostàtics, descàrregues de canons i de fuselleria, concerts públics i jocs per als nois i noies. També es va celebrar una missa de campanya i es va inaugurar un monòlit commemoratiu de les batalles en el lloc on avui hi ha les escoles. L'acte cultural de més rellevància van ser els Jocs Florals . Les obres presentades havien de seguir els lemes "Fe, Pàtria i Amor". Va ser amb motiu d'aquesta celebració que es va posar el nom a l'actual carrer del Passeig dels Herois.

LA FESTA DEL TIMBALER DEL BRUC

El Bruc és un municipi que encara conserva la imatge típica de poble i aquest és un element a tenir en compte. A més es troba al peu de la muntanya de Montserrat que es una de les meravelles naturals del nostre país.

A l'any 1979, amb l'arribada de la democràcia i la celebració de les primeres eleccions municipals, l'equip que entrà a governar l'Ajuntament del Bruc, recuperà aquesta festa d'una manera lúdica: sardinada i ball a l'entorn de la figura del Timbaler. Amb aquest caire es va celebrar fins a l'any 1999 en que el nou govern municipal sorgit de les eleccions municipals d'aquest mateix any, va voler donar un nou caire a aquesta festa.

Aquest nou govern va apostar per tirar endavant conjuntament amb l'empresa Geographica Mapamundi la Primera Fira de la Guerra del Francès.

Aquesta celebració, que en els quatre últimes edicions ha aplegat visitants de tot Catalunya i que ha tingut un ampli ressò en els principals mitjans de comunicació, és un fet important per aconseguir un dels objectius principals de la Festa del Timbaler i que es promocionar el poble del Bruc aprofitant un fet històric que ens dóna rellevància. És una festa per a difondre els valors culturals, històrics i paisatgístics i artístics del nostre poble, per a augmentar el creixement de l'activitat turística.

Una altra de les finalitats de la Fira de la Guerra del Francès és que sigui un primer pas, la base, de la celebració del Segon Centenari de les Batalles, el 2008. Amb la Fira del Francès es vol recordar i recuperar uns fets històrics que van ser molt importants per el nostre país.

ARTESANS I OFICIS TRADICIONALS.

La fira comença amb un esmorzar del sometent, -pa amb tomàquet, botifarra, cansalada i vi del poble. El mercat de 1808 estén les seves parades des del pont fins a l'església de Santa Maria, recorregut que es troba ambientat en l'època. Hi ha una seixantena d'artesans, procedents de diversos punts dels Països Catalans. També n'hi ha del mateix municipi.

Els visitants poden contemplar demostracions d'oficis tradicionals del segle XIX que avui s'estan perdent i que, realment, són molt curiosos de veure. Hi ha també ceramistes, ferrers, terrissers, cistellers, esparters, entre d'altres. A més de descobrir com es treballava fa molt de temps els visitants també poden trobar i comprar productes i objectes fabricats de manera artesanal, que no s'aconsegueixen fàcilment.

També es pot visitar un trull tradicional amb una molta d'olives.

RECORDAR I CONÈIXER ELS FETS HISTÒRICS.

A més de passejar per entremig de les parades la gent que visita aquesta fira pot submergir-se en alguns episodis que van tenir lloc el juny de 1808. Al llarg de la jornada es desenvolupen una sèrie d'accions teatrals relatant alguns dels fets que es van produir a la vila. Des de les 10h. del matí i fins a les 8h. de la tarda, el nucli antic del municipi reviu la història del Bruc. Els timbals i els trabucs omplen amb els seus sons els carrers del municipi per reviuire la batalla contra els francesos de l'any 1808. Una de les novetats de la Fira de l'any 2003 va ser l'exposició "Relotges de l'època", una mostra amb diversos rellotges d'aquests anys.

Les accions teatrals de l'any 2003 foren:

- presència al Bruc de tropes de l'exèrcit francès comandada pel general Schwartz.
- concentració dels sometents catalans i sortida cap a la batalla de Can Massana.
- emboscada dels sometents als francesos
- conseqüències al Bruc de la retirada dels francesos: afusellament i mort de veïns del Bruc.
- campament dels Grups Napoleònics.

Totes aquestes representacions van anar a càrrec dels grups: veïns del Bruc, Què de què? del Bruc, Teatre Tot Terreny, Gralla, Club Hípic Can Rubirolas.

Actuacions de la Banda de Tambors els Bombollers de Cervera, com a símbol de la llegenda del Timbaler del Bruc i els Trabucaires de Camps, en record de la participació dels sometents en les batalles del Bruc.

Van acompanyar-nos:

- 4º. Regimiento del Real Cuerpo de Artilleria de la Coruña
- el 15eme. De Ligne de la Coruña
- Tiradores del Bierzo de Cacabelos
- Voluntarios de Aragon de Zaragoza
- Real Cuerpo de Artilleria de San Sebastian
- Chasseurs de Montagne de l'Associació Francesa la Grande Armee.

La festa també compta amb:

- Recreació històrica i escenificació de les batalles de 1808 amb la presència dels grups d'època de diferents llocs del país.
- Representacions teatrals al mateix carrer on van transcórrer els fets.
- Trabucaires, en record de la participació dels sometents en les batalles del Bruc
- Bandes de tambors com a símbols de la llegenda del Timbaler del Bruc
- Ofrena floral als herois de les batalles al Cementiri Municipals
- Ofrena floral al monument del Timbaler, alçat en honor d'Isidre Llusà nat a Santpedor
- Un mercat medieval ambientat en els primers anys del segle XIX
- Demostracions d'oficis artesanats antics
- Una molta d'olives en un trull tradicional.
- Exposicions, a la casa de Can Domènech, i cinema d'acord amb els temes de l'època.

CAMPANYA PUBLICITARIA I DE DIFUSIÓ DE LA FIRA DEL FRANCÉS. LA FESTA DEL TIMBALER DEL BRUC.

- Edició de programes: 35.000 exemplars d'un quadríptic desplegable, que es distribueixen de la següent manera:
 - 1.600 exemplars Ajuntament del Bruc
 - 6.500 exemplars encartats a La Veu de l'Anoia
 - 3.000 exemplars encartats a Regió 7 Anoia
 - 10.000 exemplars encartats a Regió 7 Bages
 - 6.000 exemplars bustiada a Olesa de Montserrat
 - 5.000 exemplars bustiada Esparreguera
 - 600 exemplars bustiada Collbató
 - 2.300 exemplars bustiada part nord d'Igualada
- S'ha tramitat dossier informatiu a TV3, TVE, TVI, Ràdio Igualada, Onda Rambla, Cope, Ràdio Barcelona, RNE, Catalunya Ràdio, Catalunya Informació, Catalunya Cultura, COM Ràdio, 101,1, SER, Ràdio Tàrrrega, Ràdio Segre, El Periódico, Que fem?, La Vanguardia, El Mundo, Avui, La Veu de l'Anoia, Regió 7, Vida, festes.org, entre d'altres. En un 90% han emès la notícia i prop d'un 75% han realitzat algun tipus d'entrevista tant al propi Ajuntament del Bruc com a Geographica Mapamundi.

PROPOSTES DE FUTUR DE LA FESTA DEL TIMBALER. CONCLUSIONS

A part de donar a conèixer el nostre municipi i poder fer una planificació mesurada del creixement, valorant l'entorn i sobretot el massís de Montserrat, l'Ajuntament del Bruc vol ampliar cada any aquesta celebració per poder així arribar a l'any 2008 i organitzar amb tota la festivitat que aquesta commemoració requereix, el 2on. Centenari de les Batalles del Bruc.

Els objectius principals d'aquesta festa són:

- Introduir accions i projectes nous per arribar a l'any 2008 i poder celebrar el 2on. Centenari de les Batalles amb la festivitat que aquestes requereixen.
- Promoció del poble del Bruc, dins l'àmbit:
 - cultural, històric, paisatgístic i artístic per arribar a un turisme que valori el medi ambient característic del Bruc
 - potenciar els serveis artesanals: restauració, indústria i comerç
- Posar en funcionament el Museu de l'Escalada i a partir d'aquí desenvolupar el projecte amb la Generalitat de Catalunya i la Diputació de Barcelona.
- Al ser el Bruc un poble compromès amb la natura i el seu entorn això proporciona una qualitat de vida per a els seus habitants.
- Desenvolupar tot el projecte de l'Agenda 21 per assumir una qualitat de vida per als seus habitants i per limitar un creixement desmesurat, incontrolat i desproporcionat.

DOCUMENTACIÓ CONSULTADA

1. Bibliografia

- *Anoia*. Manresa: Parcir, 1988
- Estrada i Planell, G. "*El Timbaler del Bruc: les batalles del Bruc*" Barcelona, Mediterrània, 1998
- Estrada i Planell, G. "*El Bruc: el medi, la història, l'art.*" Pròleg d'Antoni Dalmau i Ribalta. El Bruc, Ajuntament del Bruc - Abadia de Montserrat 1991
- Torras i Ribé, J. Ma. "*Sometents, exèrcit i poble a les batalles del Bruc*". El Bruc, Ajuntament del Bruc, 1983

2. Articles de premsa

- Arxiu Municipal de l'Ajuntament del Bruc: articles de premsa entre els anys 2000 al 2003 de les publicacions La Veu de l'Anoia i Regió 7.
- Secció de la Col.lecció Local de la Biblioteca Verge de Montserrat del Bruc: articles de premsa entre els anys 2000 i 2003 de les publicacions La Vanguardia, El Periòdic de Catalunya, Descobrir Catalunya i les comarcals La Veu de l'Anoia i Regió 7